

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

**T/6774. számú
törvényjavaslat**

a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról

**Előadó:
Dr. Réthelyi Miklós
nemzeti erőforrás miniszter**

Budapest, 2012. április

2012. évi ... törvény
a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról

1. A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény módosítása

1. §

A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Ltv.) 10. § (8) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(8) A Magyar Nemzeti Levéltár a Budapest Főváros Önkormányzata által fenntartott levéltár véleményének előzetes kikérésével gyakorolja a bíróság, az ügyészség, a központi államigazgatási szervek részére készült iratkezelési szabályzatok kiadásával kapcsolatos egyetértési jogát.”

2. §

Az Ltv. 14. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A közlevéltár illetékességét a köziratokat illetően e törvény határozza meg.”

3. §

Az Ltv. 15. § (3)–(5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A közlevéltár vezetőjét pályázat útján

a) a Magyar Nemzeti Levéltár esetében a kultúráért felelős miniszter,

b) a Budapest Főváros Önkormányzata által fenntartott levéltár esetében a kultúráért felelős miniszter egyetértésével a fenntartó,

c) az állami szaklevéltár, a települési önkormányzat, a köztestület, a közalapítvány és az egyéb közfeladatot ellátó szerv levéltára esetében a kultúráért felelős miniszter véleményének kikérésével a fenntartó nevezi ki és menti fel.

(4) A Budapest Főváros Önkormányzata által fenntartott levéltár alapító okiratának, szervezeti és működési szabályzatának elfogadásához és módosításához a kultúráért felelős miniszter előzetes egyetértése szükséges.

(5) A Budapest Főváros Önkormányzata által fenntartott levéltár

a) stratégiai terve, éves szakmai feladatainak meghatározása,

b) munkatervének, beszámolójának elfogadása,

c) költségvetésének feladatalapú tervezése, és

d) fejlesztési és beruházási feladatainak meghatározása

során a kultúráért felelős miniszter véleményezési jogot gyakorol.”

4. §

Az Ltv. 16. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Általános levéltár a Magyar Nemzeti Levéltár és a Budapest Főváros Önkormányzata által fenntartott levéltár.”

5. §

(1) Az Ltv. 17. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A Magyar Nemzeti Levéltár központi általános levéltár, amely megyei illetékességű szervezeti egységekkel rendelkezik.”

(2) Az Ltv. 17. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészül ki:

„(1a) A Magyar Nemzeti Levéltár illetékességébe tartozik – a 18. § (2) bekezdésében és 19. § (2) bekezdésében meghatározott kivétellel –

a) a köztársasági elnök és hivatala, az Országgyűlés és hivatala, az alapvető jogok biztosának hivatala, az Alkotmánybíróság és hivatala, a Kúria, a Legfőbb Ügyészség, az Állami Számvevőszék, a Magyar Nemzeti Bank,

b) a miniszterelnök és – a központi államigazgatási szerv területi szervei és a rendvédelmi szerv kivételével – a központi államigazgatási szerv,

c) a levéltárral nem rendelkező országos köztestület és közalapítvány,

d) a helyi önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzat testülete, hivatala és intézménye, továbbá

e) az *a)–d)* pontban meghatározott szervek jogelőd szerveinek

levéltári anyaga, valamint minden olyan levéltári anyag, amely nem tartozik más levéltár illetékességi körébe.”

6. §

Az Ltv. 20. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Ha a települési önkormányzat vagy a nemzetiségi önkormányzat megszünteti levéltárát, annak anyagát a települési önkormányzat vagy a nemzetiségi önkormányzat székhelye szerint területileg illetékes közlevéltárban kell elhelyezni. Ilyen esetben a települési önkormányzat a levéltár céljait szolgáló vagyontárgyát használatra köteles átengedni az illetékes közlevéltár fenntartójának.”

7. §

Az Ltv. 26. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„26. § A kutatási kérelem részleges vagy teljes megtagadását a közlevéltár köteles írásban megindokolni.”

8. §

Az Ltv. 34. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha az (1) bekezdésben felsorolt iratokat, valamint a védetté nyilvánított levéltári anyagot a tulajdonos vagy annak hozzájárulásával a jogos birtokos külföldre kívánja vinni, a kiviteli engedély iránti kérelmét a Magyar Nemzeti Levéltárnál vagy annak bármely megyei szervezeti egységénél nyújthatja be. A levéltár a kérelmet – a szakvéleményével együtt – a hatósághoz továbbítja.”

9. §

Az Ltv. 35. § (8) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(8) Az 1944 – 1989 között működött Magyar Dolgozók Pártja (MDP), Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), ezek társadalmi szervezetei (Magyar Partizánszövetség, Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége, Magyar Nők Demokratikus Szövetsége, Magyar Nők Országos Tanácsa), ifjúsági szervezetei (Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, Dolgozó Ifjúság Szövetsége, Kommunisták Ifjúsági Szövetsége, Népi Kollégiumok Országos Szövetsége, Magyar Úttörők Szövetsége), valamint a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a szakszervezeti tanácsok és ágazati szakszervezetek iratai az állam tulajdonát képezik.”

10. §

Az Ltv. 35/A. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Felhatalmazást kap a kultúráért felelős miniszter, hogy rendeletben szabályozza a levéltári szakfelügyelet és a levéltári szakmai testületek működését.”

11. §

Az Ltv. 6. § (2) bekezdésében a „Magyar Országos Levéltár” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltár” szöveg, 8. § *c)* pontjában a „Magyar Országos Levéltárat” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltárat” szöveg, 10. § (1) bekezdés *b)* pontjában a „Magyar Országos Levéltárral, illetve” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltárral,” szöveg, 9/A. § (4) bekezdésében az „, illetőleg” szövegrész helyébe az „és” szöveg, 10. § (1) bekezdés *c)* pontjában az „az illetékes közlevéltárral” szövegrész helyébe az „a Magyar Nemzeti Levéltárral” szöveg, 10. § (2) bekezdés *a)* pontjában a „valamint a Magyar Országos Levéltárral, illetve” szövegrész helyébe az „a Magyar Nemzeti Levéltárral és” szöveg, 10. § (2) bekezdés *b)* pontjában a „Magyar Országos Levéltárral” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltárral” szöveg, 10. § (5) bekezdésében a „hivatalok” szövegrész helyébe a „hivatal” szöveg, 10. § (7) bekezdésében a „Magyar Országos Levéltár” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltár” szöveg, 10. § (9) bekezdésében a „hivatalok” szövegrész helyébe a „hivatal” szöveg, 12. § (3) bekezdésében az „illetőleg” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg, 13. § *c)* pontjában az „, illetőleg” szövegrész helyébe az „és” szöveg, 13. § *f)* pontjában az „, , illetőleg” szövegrész helyébe az „és a” szöveg, a „Magyar Országos Levéltárnak” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltárnak” szöveg, 14. § (1) bekezdésében az „, , illetőleg” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg, 17. § (2) bekezdésében a „Magyar Országos Levéltár” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltár” szöveg, 18. § (2) bekezdésében a „fővárosi önkormányzat” szövegrész helyébe a „Budapest Főváros Önkormányzatának” szöveg, a „főváros önkormányzatának” szövegrész helyébe a „Budapest Főváros Önkormányzata” szöveg, az „a főváros” szövegrész helyébe a „Budapest” szöveg, 21. §-ában az „, , illetőleg”

szövegrész helyébe az „és” szöveg, 22. § (1) bekezdésében az „illetőleg,” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg, 24. § (2) bekezdés *b*) pontjában az „illetőleg” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg, 24. § (2) bekezdés *c*) pontjában a „22. §-a” szövegrész helyébe a „22. §” szöveg, az „illetőleg” szövegrész helyébe az „illetve” szöveg, 24/A. § (1) bekezdésében az „illetőleg” szövegrész helyébe az „illetve” szöveg, 24/A. § (4) bekezdésében az „illetőleg” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg, 25. § (2) bekezdés *a*) pontjában az „illetőleg” szövegrészek helyébe a „vagy” szöveg, 25. § (3) bekezdésében az „illetőleg nem jár” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg, 28. §-ában az „ , illetőleg” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg, 30. § (2) bekezdés *a*) pontjában a „Magyar Országos Levéltárnak” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltárnak” szöveg, 32. § (2) bekezdésében az „ , illetőleg” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg, 33. § (3) bekezdésében a „Magyar Országos Levéltárnak” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltárnak” szöveg, a „Magyar Országos Levéltár” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltár” szöveg, 33. § (4) bekezdésben a „Magyar Országos Levéltár” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltár” szöveg, 34. § (1) bekezdésében a „Magyar Országos Levéltárnak” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltárnak” szöveg, a „Magyar Országos Levéltár” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltár” szöveg, 34/A. § (1) bekezdésében az „ , illetőleg” szövegrész helyébe az „és” szöveg, 34/B. §-ában a „Magyar Országos Levéltár” szövegrész helyébe a „Magyar Nemzeti Levéltár” szöveg, 35. § (6) bekezdésében a „hivatalok” szövegrész helyébe a „hivatal” szöveg, 35/A. § (1) bekezdésében a „hivatalok” szövegrész helyébe a „hivatal” szöveg lép.

12. §

Hatályát veszti az Ltv.

- a) 3. § *j*) pontjában, 13. § *b*) és *h*) pontjában az „illetőleg” szövegrész, 3. § *t*) pontjában a „(Főpolgármesteri Hivatal)” szövegrész, 10. § (2) bekezdés *a*) pontjában az „és helyi” szövegrész, VI. Fejezetének címében a „VEGYES ÉS” szövegrész,
b) 18. § (1) bekezdése, 23. § (2) és (3) bekezdése.

2. Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosítása

13. §

Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény (a továbbiakban: Ásztltv.) 1. § (2) bekezdés 9. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(E törvény alkalmazásában:)

„9. tudományos kutató: az a személy, aki rendelkezik a Levéltár által kiadott kutatási engedéllyel;”

14. §

Az Ásztltv. 4. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A Levéltár a tudományos kutatást akkor engedélyezi, ha a kutató eleget tesz az Ltv. 24. § (3) bekezdésében vagy 24/A. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek, továbbá a

kérelméhez csatolja részletes kutatási tervét és – ha azzal rendelkezik – publikációs jegyzékét. A tudományos kutató a Levéltárban kezelt iratokban foglalt adatokat a (2) és (3) bekezdésben meghatározott korlátok között megismerheti, és az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvénynek a tudományos kutatás céljára való adatkezelésre vonatkozó előírásai szerint felhasználhatja.”

15. §

Az Ásztltv. 4. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A tudományos kutató a faji eredetre, a nemzetiségi és etnikai hovatartozásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre vonatkozó adatokat – a védelmi időn belül – anonimizáltan ismerheti meg. A Levéltár az anonimizálás nélküli megismerést akkor engedélyezi, ha a megfigyelés célja a faji eredettel, a nemzeti, nemzetiségi és etnikai hovatartozással, illetve a vallásos vagy más világnézeti meggyőződéssel összefüggésbe hozható, és a tudományos kutató igazolja, hogy korábban elkezdett és publikációval alátámasztott kutatásához ezen adatok megismerése szükséges.”

3. Záró rendelkezések

16. §

Ez a törvény 2012. június 1-jén lép hatályba, és a hatálybalépését követő napon hatályát veszti.

Általános indokolás

A törvénymódosítási javaslat (a továbbiakban: Javaslat) célja az általános levéltárak nemzeti szintű levéltári intézményrendszerre alakításának jogszabályi megalapozása, amely struktúrában a megyei levéltárak beolvadnak a Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban: MOL) szervezetébe és megyei szintű szervezeti egységekként működnek. Az új levéltári szervezet egyúttal a Magyar Nemzeti Levéltár megnevezést kapja. Az új struktúra kialakításához az Ltv. módosítása szükséges, mivel a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Ltv.) 16. §-ának (1) bekezdésében foglaltak szerint „általános levéltárat törvény létesíthet, illetve szüntethet meg, a megszűnő levéltár anyagának átvételére illetékes közlevéltár megnevezésével”, a (2) bekezdés pedig meghatározza az általános levéltárak körét: „általános levéltár a Magyar Országos Levéltár, a megyei levéltár és a főváros önkormányzata által fenntartott levéltár”. Mindezek alapján az Ltv. módosítása indokolt és megalapozott.

Részletes indokolás

az 1-8. §-hoz

Az Ltv. módosítását az általános (megyei) levéltárak nemzeti szintű levéltári intézményrendszerre alakítása indokolja, amely struktúrában a megyei levéltárak beolvadnak a MOL szervezetébe és megyei szintű szervezeti egységekként működnek tovább. A megyei levéltáraknak a MOL szervezetébe olvadásával létrejön a Magyar Nemzeti Levéltár. A törvénymódosítás kizárólag a szerkezet-átalakítással és az ehhez kapcsolódó feladatok és kompetenciák átrendezésével összefüggő rendelkezéseket érinti. A megyei levéltárak intézményi önállósága a jövőben megszűnik, azonban a közfeladat-ellátás tartalmi elemei nem változnak. A Magyar Nemzeti Levéltár komplex és egységes feladatellátással mind a kulturális örökség megőrzését, mind pedig a közigazgatást megfelelő hatékonysággal szolgálja.

a 9. §-hoz

Az Ltv. soron kívüli módosítását szükségessé teszi továbbá a Politikatörténeti Intézet Levéltárában őrzött köziratoknak a MOL történő utalásának jogszabályi megalapozása, amelynek érdekében az Ltv. 35 §-a jelentősen módosul.

Az Ltv. ezen rendelkezését az Alaptörvénnyel is összhangba kell hozni: „Hazánk 1944. március tizenkilencedikén elveszített állami önrendelkezésének visszaálltát 1990. május másodikától, az első szabadon választott népképviselő megalakulásától számítjuk.”.

a 10. §-hoz

A Javaslat értelmében a jövőben az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (a továbbiakban: ÁBTL) vezetője hatáskörébe kerül a kutatási engedélyek kiadása, amely eddig a levéltári kutatási kuratórium (a továbbiakban: Kuratórium) feladatkörébe tartozott, amely megszüntetésre kerül. Erre való tekintettel helyeződik hatályon kívül a nemzeti erőforrás miniszter számára adott felhatalmazó rendelkezés.

a 11. §-hoz

A MOL intézménynév helyébe lépő Magyar Nemzeti Levéltár intézménynév átvezetését tartalmazó rendelkezéseket foglalja össze.

a 12. §-hoz

Hatályon kívül helyezi a megyei levéltárak illetékességéről szóló rendelkezést, figyelemmel arra, hogy a megyei levéltárak feladatait a jövőben a Magyar Nemzeti Levéltár látja el.

a 13-15. §-hoz

A törvénymódosítást szükségessé teszi még a Ltv. 23. §-ában meghatározott feladatok teljesítése céljából létrehozott Kuratórium megszüntetése, amely mára kizárólag az ÁBTL-ben történő kutatást engedélyezi. A Kuratórium tagjai a MOL, a Politikatörténeti Intézet és a (megszűnt) 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézet Közalapítvány által kijelölt egy-egy személy, továbbá a Magyar Tudományos Akadémia által kijelölt két személy. A Kuratórium működését a közlevéltárban folytatható kutatást engedélyező kuratórium működéséről szóló 6/2002. (II. 27.) NKÖM rendelet szabályozza. A Kuratórium létrehozása óta megváltozott körülmények indokoltá teszik az ÁBTL levéltári anyaga használatának engedélyezésének a jövőben az intézmény vezetőjének hatáskörébe utalását és a Kuratórium működésének megszüntetését az Ltv. 23. § (2)–(3) bekezdése hatályon kívül helyezésével és az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény (Ásztlv.) ennek megfelelő módosításával.